

Universitätsbibliothek Wuppertal

Annæi Senecæ Tvm Rhetoris Tvm Philosophi Opera Omnia

Quid in eo contineatur sequens pagina indicabit

Seneca, Lucius Annaeus <Rhetor>

M.DC.XLVI., 1646

Liber octavus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1509](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1509)

LEX. RAPTA RAPTORIS MORTEM, AVT INDO-
TATAS NVPTIAS OPTET. *Rapta producta nuptias
optavit. Iuuenis raptorem se negavit. Conuictus est. Illa o-
ptionem petit. Raptor contradicit.*

Cont. 8. lib. 7.

DECLAMATIO. Optare tibi non amplius quàm semel
licuit. Proponite supplicij faciem, carnificè, securim. Hoc
semel licere nimium est. In hanc perturbationem perdu-
ctus sum, vt ignorarem quid fecissem. Grauius punior, cum
me peccasse pudet, quàm cū peccaui. Optavit nuptias: nec
adhuc sciebat quàm verecundum maritum esset habitura.
Raptorem dimisisti: virum occides? Minus est ergo quod
vitiauit, quàm quod negavit. Ergo nos iniuriam periculo-
sus negauimus, quàm fecimus. Quadā nocte, quid dicam?
non negare iam non pudet. Nox, vinum, error. quid irasce-
ris puella? iam non negat. Iudex datam tabellam reuocare
quam tulit, non potest. Quæsitōr non mutat pronuncia-
tionem. Nihil tam ciuile, tam vile, quàm breuem pote-
statem esse, quæ magna est. Si mortem optaueris, hodie
facies quod nunquam factum est: vtrunque optaueris.

PARS ALTERA. Id egit priori iudicio ne quam omnino
pœnam stupri penderet: hoc id agit, vt ipse optet. Vtinam
non metu liberaret illum, quod iudicis sui clementiam no-
uit. Est quadam proxima innocentia, præbere se legibus.
Lex non adiicit quotiens optet, sed ex quibus. Aut hoc,
inquit, aut illud. non adiicit, Ne amplius quàm semel.

EPITOMÆ

M. ANNÆI SENECAE
CONTROVERSIARVM
LIBER OCTAVS.

CONTROVERSA I.

Orba post laqueum sacrilega.

LEX. Magistratus de confesso sumat supplicium. The-
ma. Amisso quadam viro cum duobus liberis, laqueos

se suspendit. Incidit ei laqueum terius filius. Cum sacrilegio facto, quaereretur sacrilegus, illa dixit magistratui se fecisse sacrilegium. Vult magistratus tanquam de confessa sumere supplicium. Filius contradicit.

CONTRA magistratum. Faciam, Iudices, in foro quod domi feci, matrem mori prohibens. Quomodo, inquam, fecisti? quo loco quæ sustuleras, condidisti? Hærebat, nec quicquam sacrilegij nisi pœnam nouerat. Amisissis duobus filiis, sacrilega sibi videbatur, quod viuebat. Non affuturus veni, sed seruaturus. Alij pro reis rogant: ego rogabo reã. Nullum accusator nisi in subelliis meis habet testem. Non est confessio, nisi quam accusator eruit, negat rea. Non est expressio. Fertur quædam viso contra spem filio expirasse. Si ad mortem agit matres magnum gaudium, quid magnus dolor? Mater, habes, non mediocrè solatium, vides aliquid & deos perdere. Magis deos miseri, quàm beati colunt. Non fecit sacrilegium mulier, non fecit orba, non fecit quæ custoditur, non fecit quæ confitetur. Iratis, inquis, diis sacrilegium potuit committere. Frangitur calamitosus animus, & ipsa se infelicitas damnat: & hoc conditio humana vel pessimum habet, quod fortuna quos miseros fecit, & superstitiosos facit. Diligentius dii coluntur irati. Quis ergo fecit? Vnde scire possum, qui matrem custodio? Ago causam legum, ne carnificem, quem sacrilegis minantur, calamitosos adhibeant. Deos ita coluit, ut quæ tam pro multis timeret. Confessio conscientia vox est. Confessio coacti, & quæ facit agnoscentis est verbum.

PARS ALTERA. Omnium vox erat, sacrilegium latere non poterit. Quisquis est, non ipse bonum exitum faciet, non quisquam suorum. Et si nemo fuerit accusator, ipse narrabit. Concitata processit, velut diis ipsis persequentibus. Feci, inquit. Supplicium de ea vel nunc exigamus homines, de qua olim dii exigere cœperunt. Violatorum numinum maiestate compulsus est, ut mori & veller & deberet, & non posset. Incidit ei laqueus. Tu putabas sacrilegam secretò mori posse? Omnia fecit, ut taceret: quæ ne confiteretur, etiam mori voluit. Si crimen quaeritis, sacrilegium factum est. Si facti causam quaeritis: si priusquam amitteret liberos, auara: si postquam amiserit, irata.

CON-

CONTROVERSIA II.

Phidias amissis manibus.

LEX. *Sacrilego præcidantur manus. Thema. Elij ab Atheniensibus Phidiam acceperunt, ut is Iouem Olympium faceret: pacto interposito, ut aut Phidiam, aut centum talenta redderent. Ioue perfecto Elij Phidiam aurum rapuisse dixerunt, & manus tanquam sacrilego præciderunt: truncatum Atheniensibus reddunt. Petunt Athenienses centum talenta. Contradicitur.*

CONTRA Elios. Iam Phidiam commodare non possumus. Tunc demum illa maiestas exptimi potest, cum animus opera prospexit. Manus duxit ante sibi, quam operi, Iouem fecit. Sacrilegi vos estis, qui præcidistis consecratas manus. Primum sanguinem sui artificis vidit Deus. Testor Iouem, iam proprium Phidiæ deum. Ars alios in miseria sustinet, te fecit miserum. Paciscendum Phidiam manus fecerant. Sine eo Phidiam nos recepturos speratis, sine quo vos accepturi non fuistis? Commodauimus qui posset facere deos, recepimus, qui ne adorare quidem possit. Non pudet vos Iouem debere sacrilego? Superest homo, sed artifex periit. Pœnam nobis Phidiæ, non Phidiam redditis. Manus quæ deos solebant facere, nunc nec homines quidem rogare possunt. Talem fecit Iouem, ut hoc eius opus Elij vltimum esse vellent. Manus commodauimus: manus reposcimus. Elius testis est, Elius accusator, Elius iudex: Atheniensis tantum reus. Inuoco deos illos quos fecit Phidias. & illos quos facere potuit. Recepimus Phidiam. Confiteor, si possumus commodare.

PARS ALTERA. Habuimus autem olim sacrum: habuimus ebur: sacræ Materiæ artificem quæsiuimus, disposueramus quidem, ut aliis quoque templis simulacra Phidias faceret: sed non tam necesse erat ordare deos, quam vindicare.

CONTROVERSIA III.

Infamis in nurum.

THEMA. *Ditorum iuuenum pater uni uxorem dedit: quo peregre profecto, infamari cepit socer in nurum. Maritus reuersus abduxit ancillam uxoris, & torisit. Illa in tormentis periit. Maritus incertus quid quæsierit, se suspendit. Imperat alteri filio pater ut eandem ducat. Nolentē abdicat.*

CONTRA PATREM. Duc, inquit, fratris uxorem. Sic hoc fieri potest? Adulterum frater inuenit. Hæc est mihi causa abdicacionis, quæ fratri mortis fuit. Duc, inquit, fratris uxorem. Tentari me, si qua est fides, credidi. Mulier, si nubere lugenti potes, facis ut omnia de te credantur. Coger eam ducere, quæ mihi causa abdicacionis est, propter rumoris, viro mortis? Legi iam uxorem: quo, si peregrinatio incidere, mecum peregrinari velit: quæ, si viro aliquid acciderit, nubere alij nolit. Qui audiunt me abdicari, putant fratrem aliquid suspicatum de me.

PARS ALTERA. Obiecisti mihi vltimum nefas, & quod qui tantum est suspicatus, noluit viuere. Impulsi tuo frater totis ancillam: & quia nihil repetit, falsas suspiciones morte piavit.

CONTROVERSIA IV.

Homicida sui.

LEX. HOMICIDA INSEPVLTVS ABIICIATUR. Thema. *Quidam se occidit. Peritur ut insepultus abiciatur. Contradicitur.*

PRO HOMICIDA SEPULIENDO. Afferre sibi coactus est manus assiduis malis. Summam infelicitatum suarum in hoc remouit, quod existimabat licere misero mori. Infelicissime adolescens cum te & sepultura prohiberi video, desino mirari quod periisti. Tales inimicos habes, ut etiam mortuum persequantur. Facilius miserum, quam sceleratum fortuna vincit. Sumpisti hoc ferrum Cato, & quam inuidiosum, quod Catonem occideris? Curti, perdideras sepulturam, nisi in morte reperisses. Quid est miserius in vita, quam velle mori? Quid in morte quam sepeliri non posse? Quis miretur eum mori voluisse, quem fugientem quoque fortuna persequitur? Omnibus natura sepulturam dedit. naufragos idem fluctus qui expulit, sepelit. suffixorum corpora crucibus in sepulturam suam defluunt. eos qui viui vruntur, pæna funerat. Irascere interfectori, sed miserere interfecti. Homicida, inquit, est, quia se occidit. Huic irasceris? Pro quo irasceris? Non aliud

Scaeuola Mucio cognomen dedit, & capto, contra Por-
 senam regem libertatem reliquit, quàm vilitas sui. Non aliud
 Codrum illud ceteris imperatoribus dedit exemplū, quàm
 quòd positis imperatoriis insignibus, ad mortem cucurrit.
 Nec villo maior fuit dux, quàm quòd se ducem non esse
 mentitus est. Non postulo, vt gloriosum, sed vt tutum sit
 mori. Non magis crudeles sunt, qui volentes viuere occi-
 dunt, quàm qui mori volentes non sinunt. Curtius deuicien-
 do se in præcipitem locum, fatum sepulturæ miscuit. Cele-
 bretur Cato, qui se occidit. huic miserissimo, quod aliquid
 non ignaue de spiritu suo statuit, tantum impune sit. Etiam
 vulnera infelicitis scrutantur in erimen. *Estimate an viuere
 licuerit, cui ne mori quidem licuit.*

PARS ALTERA. Facinus indignum, si inueniantur ma-
 nus quæ sepeliant eum, quem occidere suæ. Sumpsit gla-
 dium. Video ardentem oculos. In quem, nescio: quod solum
 scio, scelus cogitat. Nescio cuius criminis sibi conscius
 confugit ad mortem. Cuius inter scelera etiam hoc est,
 quòd damnari non potest. Contra hos inuentum est, vt ali-
 quid post mortem timerent, qui nec mortem timent. *Ne-
 hil non ausurus iuit, qui se potuit occidere.*

CONTROVERSA V.

Fortis nolens ad patrem fortem redire.

THEMA. *Abdicauit quidam filium. Ille tacuit. Fortiter
 fecit Petrus pro premio ad patrem reditum. Pater contra-
 dicit. Pater postea fortiter fecit. Petrus ad se filij reditum. Fi-
 lius contradicit.*

CONTRA FILIUM. Ego fortior sum, post tuam pu-
 gnam pugnauius, post meam vicimus. Reuertere, di-
 gnam domum te feci. Isti oculi mei sunt, istæ manus meæ
 sunt, ista contumacia mea est. Si mereor præmium,
 mihi date: si non mereor, isti suum reddite. Ego, in-
 quit, eadem lege præmium non accepi. Hoc est vnde
 abdicatus es. Puras nihil inter te & patrem interesse? post
 tam similia opera, si tantum commilito esses, me pa-
 trem adoptare debueras. Admoneo te iuuenis. hoc
 præmium qui reculauerat, petit. Timeo, inquit, ne
 iterum abdicet. Commissurum me putas, vt iterum

rogem? Bello grauiore pugnaui, quo necesse fuit etiam senibus militare, quo fortes esse non potuerunt, etiam qui priore bello fuerant. Ille annos suos exercuit, ego vici meos. Tu fregisti bellum, ego sustuli. Quanta exhortatione iuuentum fui senex fortis! Vtrique nostrum præmium redidite. Militaui senex: militaui exanguis: militaui qui iam vicarium dederam. Vterque nostrum cum rogatur, fastidit: cum relinquitur, rogat. Quid nos suspicari cogis, quod non vis in paternam domum venire? Turpe erat virum fortem, nisi à patre coacto, non recipi.

PARS ALTERA. Quid me captiuum ex libero cupis? Quid ignominia subicis virum fortem? Quid efficis, vt possim abdicari? Meus, inquit, es filius. Quid opus est præmio si tuus sum?

CONTROVERSIA VI.

Pater naufragus diuitis socer.

LEX RAPTA RAPTORIS AVT MORTEM, AVT IN-DOTATAS NVPTIAS OPTET. Thema. *Diues pauperem de nuptiis filia interpellauit. tertio. Ter pauper negauit. Profectus cum filia naufragio expulsus est in diuitis fundum. Appellauit illum diues de nuptiis filia. pauper tacuit, & fleuit. Diues nuptias fecit. Redierunt in urbem. Vult pauper educere puellam ad magistratus. Diues contradixit.*

CONTRA DIVITEM. Educaur ad magistratus puella, quid times? Certè vxor tua est. Queri nec de morte poteris, si hanc puella maluerit. Nemo vnquam raptor serius petiit. Vt litus agnouit naufragus in altum nataui. Quid times, si exorasti? Accessit ad me primum. Filiam tuam ducere volo, inquit. Non fleui. tunc enim licuit negare. Nuptias filia, tanquam naufragium meum fleui. Naufragus plus de siltore queror. Inter naufragium quidem & nuptias, ne vna quidem nox interfuit. Differat nuptias, dum flere sacer desinat. Putat me iam filiam commississe sibi, cum hic necdum se committat vxori? Lacrymis inter verba manantibus venio: talis & in nuptiis filia fui. Si rapta est, cur optionem recusas? Si vxor est, cur times? Loquor vbi primum licet. Procul à conspectu reliqueram patriam, nondum tamen possessionem diuitis præterieram. Subito fluctibus inhorruit mare, & discordes in perniciem nostram flau-

re venti. demissa est nox cœlo, & tantum fulminibus dies redditur: inter cœlum terramque dubij pependimus. Adhuc tamen bene, iudices, nauigauimus. naufragium maius restat in litore. Erat in summis montium iugis ardua diuitis specula. Illic iste naufragiorum reliquias computabat; illic vœtigal infelix, & quantum sibi iratum redderet mare. Interrogor de nuptiis filia, cum adhuc pulsaret aures meas fluctus. feci quod debui, & captus & naufragus, inimico stuprum lacrymis negavi. Delicatus diues, qui etiam inter naufragia amare potest. Matrimonij celebritatem remoti angulo ruris abscondit. ibi fecit nuptias, quo nemo nisi naufragus venit. Lacryma est indicium inoptatae rei. lacrymae pignora sunt nolentium, & repugnantis animi vultus index. Nemo vnquam quod cupit deslet. Lacrymae coacti doloris intra præcordia, & intolerabilis silentij eruptio. Sic ille qui super cinerem deslet patrimonium, odit incendium: sic qui naufragium deslet, maria detestatur. Fletus humanarum necessitatum verecunda execratio est. Tuæ nunc sunt partes puella. discedo: & quod prius feci, taceo. Si nupta es, habes quod optes: si viuita, quod imperes.

PARS ALTERA. Naufragum duo sacratissima inter homines exceperunt, hospitium & affinitas. alterum præstiti, alterum etiam rogavi. Oblatas conciliante fortuna nuptias, quod erat amantis, sapius rogavi: quod festinantis, non distuli. Quid hic raptoris est, nisi quod indotatam duxi? Errat focer, qui putat mihi cariorem futuram puellam, si me potuerit occidere. Quid enim mihi superest? preces meæ quas toties adhibui, an istius lacrymae quas moui? Nihil mihi inimicus obicere potest præter matrimonium. Magnus est amor, qui ex misericordia venit. Fundebamus lacrymas ex poenitentia dissidij prioris. nec plura aut me proloqui, aut istum respondere passæ sunt mentes gaudiis occupatæ. Nulla integritas tantum sibi, etiam explorata, confidit, vt causam velit dicere. Si interrogaueris filiam, partem legis amputaturus es: si non interrogaeris, legem. Si genero vitam daturus esset, etiam innocentiam reliquisset. Quæritis, quid dum fieret, fecerit? Non negavit, & solebat negare. Si nollet mortem, optaturus est? Non enim potest eas partes legis desiderare, quas habet.